

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 18. kesäkuuta 2024
(OR. en)

11333/24

COPEN 326
JAI 1067

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	10254/24
Asia:	Neuvoston päätelmät oikeudellisen yhteistyön vahvistamisesta kolmansien maiden kanssa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 4031. istunnossaan 13. ja 14. kesäkuuta 2024 hyväksymät päätelmät oikeudellisen yhteistyön vahvistamisesta kolmansien maiden kanssa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

Neuvoston päätelmät**”Huumekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta:
oikeudellisen yhteistyön vahvistaminen kolmansien maiden kanssa”****Johdanto****Taustaa**

- a) Järjestäytynyt rikollisuus ja laitton huumausainekauppa ovat merkittävä uhka Euroopan kansalaisille, yrityksille ja elimille sekä Euroopan taloudelle ja jäsenvaltioiden turvallisuudelle. Järjestäytyneet rikollisryhmät käyttävät yhä enemmän äärimmäistä väkivaltaa, lailliseen talouteen soluttautumista ja korruptiota, mikä heikentää oikeusvaltioperiaatetta ja vaarantaa demokratioidemme perustan.
- b) Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevalla EU:n strategialla vuosiksi 2021–2025¹ pyritään tehostamaan lainvalvonta- ja oikeusyhteistyötä, puuttumaan järjestäytyneen rikollisuuden rakenteisiin ja painopisteenä oleviin rikoksiin, poistamaan rikoshyödyt ja varmistamaan nykyaikainen reagointi teknologian kehitykseen. EU:n huumausainestrategia 2021–2025 ja EU:n huumeidenvastainen toimintasuunnitelma 2021–2025 muodostavat kattavan toimintapoliittisen kehyksen huumausainepolitiikalle. Niissä omaksutaan näyttöön perustuva, yhdenmukainen, tasapainoinen ja monialainen lähestymistapa huumausaineongelmaan kansallisella, EU:n ja kansainvälisellä tasolla. Komission vastikään laatimassa tiedonannossa EU:n etenemissuunnitelmasta huumekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi² esitetään toimia logistiikkakeskusten torjuntakyvyn vahvistamiseksi muun muassa eurooppalaisen satama-allianssin avulla korkean riskin rikollisverkostojen purkamiseksi sekä ennaltaehkäisyä ja kansainvälistä yhteistyötä koskevia toimia.

¹ 8085/21 + ADD 1.

² 14114/23.

- c) Tämän kehyksen pohjalta ja ottaen huomioon jatkuvasti paheneva huumausainetilanne, on ehdottomasti ryhdyttävä vaikuttaviin toimiin huumausaineisiin liittyvän järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi EU:n jäsenvaltioiden, toimielinten ja virastojen välisen yhteistyön ja monitahoisen lähestymistavan avulla. Näissä päätelmissä käsitellään näiden toimien näkökohtia, jotka liittyvät oikeudellisen yhteistyön vahvistamiseen kolmansien maiden kanssa.

Oikeudellinen yhteistyö

- d) Suurin osa korkean riskin rikollisverkostoista ulottuu EU:n ulkopuolelle. Tämä maailmanlaajuinen ulottuvuus näkyy rikollisverkostojen kokoonpanossa, sillä 821 korkean riskin rikollisverkoston jäsenet edustavat 112 kansallisuutta³. Oikeudellinen yhteistyö kolmansien maiden kanssa onkin olennaisen tärkeää, jotta helpotetaan syytetoimia ja saatetaan rikollisverkostojen jäsenet oikeuden eteen.
- e) Oikeudellinen yhteistyö kolmansien maiden kanssa on jo pitkälle kehittynyttä sekä jäsenvaltioiden että EU:n tasolla. EU:n tasolla on olemassa useita välineitä, foorumeja ja oikeudellisia välineitä. Erityisesti Eurojust, Euroopan syyttäjänvirasto (EPPO) ja Euroopan oikeudellinen verkosto (EJN) laajentavat jatkuvasti yhteistyötään ja kumppanuuksiaan kolmansien maiden kanssa oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi. Jotta oikeudellista yhteistyötä kolmansien maiden kanssa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa voidaan parantaa edelleen, tarvitaan lisätoimenpiteitä perussopimusten asettamissa rajoissa. Tässä työssä olisi keskityttävä tiettyihin painopisteisiin, jotta tuloksia saavutetaan lyhyellä aikavälillä.

³ Europolin julkinen raportti ”Decoding the EU’s most threatening criminal networks”.

- f) Sekä unionin että kansallisella tasolla rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön vahvistamiseksi toteutettavat toimenpiteet vaihtelevat asianomaisesta kolmannesta maasta riippuen. On otettava huomioon muun muassa nykyinen lainvalvonta- ja oikeusyhteistyön taso; oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien, myös tietosuojan, tilanne; kolmannen maan tilanne ihmiskaupan uhrien ja tavaroiden laittoman kaupan alkuperä-, kauttakulku- tai kohdemaana; se, onko kolmas maa EU:ssa toimivien rikollisjärjestöjen alkuperämaa; se, käyttävätkö ne henkilöt, joiden epäillään olevan keskeisessä asemassa rikollisjärjestön toiminnassa ja jotka hyötyvät rikollisesta toiminnasta ja rikoshyödyistä, kyseistä kolmatta maata turvapaikkana. Näitä henkilöitä kutsutaan myös erittäin merkittäviksi kohteiksi. Huomioon voidaan ottaa myös merkittävät heikkoudet, jotka edistävät rikollisjärjestöjen mahdollisuuksia pestä rahaa tai siirtää alkuperältään laitonta omaisuutta rahoitusjärjestelmän kautta. Kaikkien asianomaisten sidosryhmien olisi arvioitava jäljempänä esitettyjä toimenpiteitä tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa sekä lojaalin yhteistyön periaatteen mukaisesti kunkin sellaisen kolmannen maan osalta, jonka kanssa oikeudellista yhteistyötä on tarpeen parantaa. Toimenpiteet olisi pantava täytäntöön joustavasti ottaen huomioon erilaiset tilanteet ja erityinen asiayhteys.
- g) Jäsenvaltioilla on edelleen perussopimusten mukaisesti laaja toimivalta määrittää kahdenvälisesti kolmansien maiden kanssa tehtävän rikosoikeudellisen yhteistyön tehokkaimmat välineet. Useimmat jäljempänä luetelluista toimenpiteistä täydentävät jäsenvaltioiden kahdenvälisellä tasolla toteuttamia toimenpiteitä niiden tehdessä oikeudellista yhteistyötä kolmansien maiden kanssa.

Neuvoston päätelmät

1. Neuvosto korostaa tarvetta vahvistaa rikosoikeudellista yhteistyötä kolmansien maiden kanssa osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Tältä osin neuvosto katsoo lisätoimien olevan tarpeellisia ja tukee kolmansien maiden kanssa tehtävän oikeudellisen yhteistyön jatkamista yleisesti. EU:n tasolla toteutettaviksi ehdotetuilla uusilla toimenpiteillä on tarkoitus täydentää ja vahvistaa EU:n nykyisiä toimia sekä jäsenvaltioiden kahdenvälisesti toteuttamia toimia.
2. Uusissa toimenpiteissä olisi keskityttävä kolmansiin maihin, joiden kanssa lisätoimet olisivat erityisen hyödyllisiä oikeudellisen yhteistyön vahvistamiseksi järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Tällaiset kolmannet maat, jäljempänä 'ensisijaiset kolmannet maat', voidaan tunnistaa asiaankuuluvien kriteereiden, kuten sen perusteella, kuinka paljon kolmannessa maassa on erittäin merkittävaksi luokiteltuja kohteita⁴, joista on tehty oikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö (mukaan lukien karkotuspyynnöt, keskinäistä oikeusapua koskevat pyynnöt ja menetetyksi tuomitsemiseen tähtäävät pyynnöt), ja onko olemassa merkittäviä heikkouksia, jotka edistävät rikollisjärjestöjen mahdollisuuksia pestä rahaa tai siirtää alkuperältään laitonta omaisuutta rahoitusjärjestelmän kautta.
3. Tässä yhteydessä neuvosto pyytää Eurojustia, tarvittaessa EJN:ää, Europolia ja EPPOa kuullen, keräämään ja arvioimaan tietoja maista, joiden kanssa tiiviimpi yhteistyö järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa on erityisen tärkeää, ja toimittamaan tulokset neuvostolle ja komissiolle keskustelua varten. Jäljempänä kuvattuja toimenpiteitä koskeva työ voidaan tällä välin aloittaa kunkin jäsenvaltion, komission ja Eurojustin suorittaman tarvearvioinnin perusteella. Näin voidaan parantaa priorisointia ja koordinointia tulevaisuudessa.

⁴ Erittäin merkittävaksi luokiteltuja kohteita ovat yksityishenkilöt ja rikollisjärjestöt, jotka muodostavat suurimman järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden riskin, Europolin ohjelma-asiakirja 2024–2026, s. 58.

4. Neuvosto kehottaa jäsenvaltioita, komissiota, Eurojustia ja EJN:ää järjestämään jäsenvaltioiden asiantuntijoiden välistä tietojenvaihtoa ensisijaisten kolmansien maiden kanssa tehtävään oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvistä kokemuksista ja parhaista käytännöistä. On tärkeää, että syyttäjien ja tarvittaessa tutkintatuomareiden ja lainvalvontaviranomaisten lisäksi myös keskusviranomaisia kutsutaan osallistumaan tällaisiin kokouksiin. Myös joustavuus on tärkeää, kun otetaan huomioon, että jäsenvaltiot tekevät vaihtelevissa määrin yhteistyötä tiettyjen kolmansien maiden kanssa ja niillä on tiettyihin kolmansiin maihin liittyviä erilaisia tarpeita.
5. Jäsenvaltioita kehotetaan varmistamaan, että ensisijaisissa kolmansissa maissa toimivia jäsenvaltioiden viranomaisia, jotka osallistuvat oikeudellisen yhteistyön helpottamiseen, muun muassa yhteyshenkilöitä, yhteystuomareita tai diplomaattiedustustoja kunkin jäsenvaltion organisaatiosta riippuen, kannustetaan jakamaan rikosoikeudellisessa yhteistyössään kyseisen kolmannen maan kanssa saamiaan kokemuksia ja kehittämäänsä hyviä käytäntöjä sekä tarvittaessa keskustelemaan mahdollisista yhteisistä lähestymistavoista yhteydenpitoon kyseisen maan viranomaisten kanssa. Tällainen tietojenvaihto voitaisiin järjestää epävirallisesti ja joustavasti, ja siihen voisi tarvittaessa osallistua EU:n edustajia.
6. Eurojust on kehittänyt tiivistä yhteistyötä useiden kolmansien maiden kanssa. Yksi tällaisen yhteistyön muodoista on Eurojustissa toimivat yhteyssyyttäjät. EU on tehnyt useita yhteistyösopimuksia, ja uusien sopimusten tekemisestä neuvotellaan parhaillaan. Tämä lähestymistapa on osoittautunut erityisen hyödylliseksi. Lisätoimet voivat olla tarpeen operatiivisesti perustelluissa tapauksissa. Eurojustia pyydetään harkitsemaan yhteystuomareiden lähettämistä asetuksen (EU) 2018/1727 53 artiklan mukaisesti tietyissä tapauksissa ja silloin, kun se on mahdollista talousarvion toteuttamisen puitteissa.

7. Tällaista yhteistyötä helpottaa huomattavasti se, että on olemassa kansainvälinen sopimus, joka tarjoaa oikeusperustan oikeudelliselle yhteistyölle kolmansien maiden kanssa. Jäsenvaltioita, EUH:ta ja komissiota kehoitetaan edistämään ensisijaisten kolmansien maiden liittymistä tällaisen oikeusperustan muodostaviin Euroopan neuvoston yleissopimuksiin, erityisesti rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua koskeviin yleissopimuksiin ja niiden pöytäkirjoihin. Liittymistä olisi edistettävä yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa.
8. On tärkeää vahvistaa yhteistyötä ensisijaisten kolmansien maiden kanssa diplomatian keinoin. Tähän sisältyy sen varmistaminen, että oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvät kysymykset, erityisesti luovuttamisiin liittyvät vaikeudet, otetaan asianmukaisesti huomioon EU:n ja kyseisten kolmansien maiden välisissä laajemmissa keskusteluissa. Tämän vuoksi
- a) komissiota pyydetään, Eurojustia sekä tarvittaessa Europolia ja EUH:ta kuullen, laatimaan tiedotuspaketti ensisijaisten kolmansien maiden kanssa tehtävää yhteistyötä varten, mukaan lukien asiaankuuluvat tiedot lainvalvonta- ja oikeusyhteistyön tasosta, ja päivittämään sitä säännöllisesti. Tätä tiedotuspakettia voidaan hyödyntää eri yhteistyöfoorumeilla, poliittisissa vuoropuheluissa ja EU:n edustajien vierailuilla. Se olisi myös asettava jäsenvaltioiden saataville niiden omaa yhteydenpitoa varten asianomaisen kolmannen maan kanssa;
 - b) komissiota ja jäsenvaltioita pyydetään tarvittaessa järjestämään ensisijaisten kolmansien maiden kanssa Team Europe -vuoropuheluja, joihin osallistuu komission ja asianomaisten jäsenvaltioiden korkean tason edustajia ja joissa keskitytään erityisesti siihen, miten oikeudellista yhteistyötä voitaisiin parantaa kaikkien osapuolten osalta.

9. Edellä kuvatut toimenpiteet muodostavat kolmansien maiden kanssa tehtävän oikeudellisen yhteistyön välineistön, jota voidaan käyttää joustavasti ja kulloistenkin olosuhteiden mukaan (mukaan lukien oikeuslaitoksen riippumattomuuden, ihmisoikeuksien ja tietosuojan tilanne). Tämä välineistö on erityisen hyödyllinen lisäponnisteluissa, joilla pyritään parantamaan ja tehostamaan oikeudellista yhteistyötä ensisijaisten kolmansien maiden kanssa koordinoidusti lainvalvontatoimien kanssa. Välineistö on myös merkityksellinen yleisesti kolmansien maiden kanssa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä sekä sen laajemmassa asiayhteydessä ja olisi näin ollen otettava huomioon tässä yhteydessä.
-